

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

SENIOR +

senior.gov.pl

Sprawozdanie z realizacji programu wieloletniego "Senior+" na lata 2021-2025

EDYCJA 2022

I. Spis treści

I.	Wstęp	3
II.	Cel programu.....	4
III.	Zakres programu.....	4
IV.	Finansowanie programu	6
V.	Działania realizowane w ramach edycji 2022 programu	7
1.	Ogólne informacje o konkursie ofert w ramach edycji 2022 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025	7
2.	Ocena ofert w ramach modułu 1 programu	7
3.	Podział środków w ramach modułu 1 na podstawie rozdziału V pkt 20 programu	11
4.	Ocena ofert w ramach modułu 2 programu	11
5.	Warunki wykorzystania dotacji w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii	12
6.	Wskaźniki programu	14
7.	Monitoring programu	17
8.	Wizyty monitoringowe dofinansowanych zadań publicznych	17
1)	Informacje ogólne	17
2)	Zakres podmiotowy wizyt monitoringowych w 2022 r.	17
3)	Cel wizyt monitoringowych	18
4)	Wyniki wizyt monitoringowych	18
VI.	Poziom wykonania wydatków programu w 2022 r.	19
1.	Poziom wykonania wydatków z edycji 2022 programu	19
2.	Poziom wykonania w 2022 r. wydatków z edycji 2021 programu, które nie wygasły z upływem 2021 r.	22
VII.	Rodzaje usług realizowanych w ramach ośrodków „Senior+”	22
1.	Usługi socjalne	22
2.	Usługi edukacyjne	23
3.	Usługi kulturalno-oświatowe	24
4.	Usługi aktywności ruchowej lub kinezyterapii	25
5.	Usługi sportowo-rekreacyjne	26
6.	Usługi aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy)	26
7.	Terapia zajęciowa	28
VIII.	Podsumowanie i rekomendacje.....	28
IX.	Spis zdjęć	30

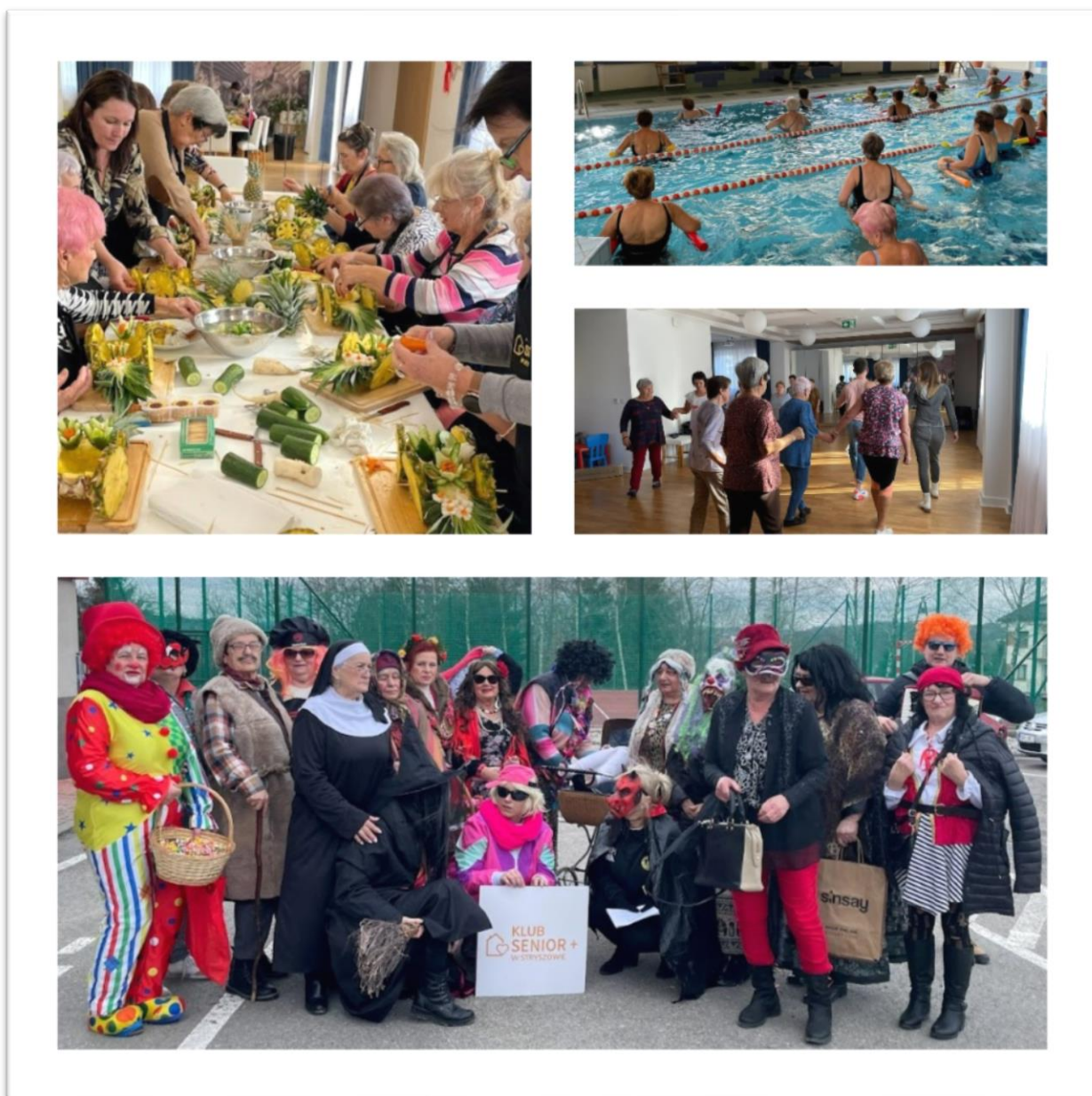
X.	Spis wykresów	30
XI.	Spis tabel.....	30
XII.	Spis załączników.....	31

I. Wstęp

Program wieloletni „Senior+” na lata 2021–2025¹, zwany dalej programem, jest kontynuacją programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015–2020 i obejmuje swoim zasięgiem wszystkie województwa. Program zakłada wspieranie finansowe jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie realizacji zadań własnych, polegających na prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia.

Zapraszamy do zapoznania się z niniejszym sprawozdaniem, dotyczącym realizacji programu w 2022 roku.

Zdjęcie 1: Uczestnicy Klubu „Senior+” w Strysszowie podczas zajęć – źródło Klub „Senior+” w Strysszowie

¹ Uchwała nr 191 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025 (M.P. z 2021 r. poz.10)

II. Cel programu

Celem strategicznym programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym, poprzez dofinansowanie rozbudowy infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”, tj. wsparcie działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.

Celem operacyjnym programu jest zapewnienie wsparcia seniorom – osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60 lat i więcej – poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej – w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym.

W ramach programu udostępniana jest seniorom infrastruktura pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego.

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- stworzenia warunków do aktywnego starzenia się społeczeństwa,
- wsparcia finansowego jednostek samorządu w realizacji zadań własnych określonych w art. 17 ust. 2 pkt 3, art. 19 pkt 11 oraz art. 21 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901),
- rozwoju różnorodnych środowiskowych form opieki dziennej dla osób starszych, w tym sieci placówek dziennego pobytu,
- wsparcia działań na rzecz solidarności międzypokoleniowej i wewnątrzpokoleniowej seniorów,
- integracji społecznej środowiska seniorów, w tym rozwoju działań samopomocowych,
- zwiększenia zaangażowania seniorów w życie rodzinne i społeczności lokalnych,
- poprawy jakości życia seniorów w środowisku rodzinnym i lokalnym.

III. Zakres programu

Program polega na wsparciu tworzenia i funkcjonowania ośrodków wsparcia, tj. Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, przez jednostki samorządu terytorialnego, których strategię rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych, lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu.

W ramach programu jednostki samorządu terytorialnego mogą także ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia „Senior+”, które zostały utworzone na podstawie zawartych umów dotacyjnych w latach 2015–2020.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować zadanie w partnerstwie z podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności

pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571) lub po uzyskaniu dotacji w ramach programu mogą zlecić realizację zadania tym podmiotom.

Program umożliwia udzielenie wsparcia seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+.

W ramach edycji 2022 programu, jednostki samorządu terytorialnego, w trybie otwartego konkursu ofert, mogły ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na:

- 1) **moduł 1** – jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie i/lub wyposażenie ośrodka wsparcia w wysokości do 80% całkowitego kosztu realizacji zadania. Dofinansowanie nie mogło być wyższe niż 400 tys. zł w przypadku Dziennego Domu „Senior+” oraz 200 tys. zł w przypadku Klubu „Senior+”. W przypadku, gdy budynek nie jest własnością jednostki samorządu terytorialnego, dofinansowanie w ramach modułu 1 programu przysługiwało jedynie na wyposażenie ośrodka wsparcia;
- 2) **moduł 2** – zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia, utworzonych w ramach modułu 1. Dofinansowaniu z budżetu państwa mogły podlegać działania związane z całorocznym bieżącym utrzymaniem ośrodka wsparcia. Kwota dofinansowania na działalność bieżącą ośrodków wsparcia uruchomionych w ramach programu wynosiła miesięcznie na utrzymanie jednego miejsca nie więcej niż 400 zł w Dziennym Domu „Senior+” oraz nie więcej niż 200 zł w Klubie „Senior+”, przy czym dotacja nie stanowiła więcej niż 50% całkowitego kosztu realizacji zadania.

Zdjęcie 2: Prace wykonane przez uczestników Dziennego Domu „Senior+” w Woli Karczewskiej, prezentowane podczas V Spotkania Seniorów w Warszawie - źródło archiwum własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej

IV. Finansowanie programu

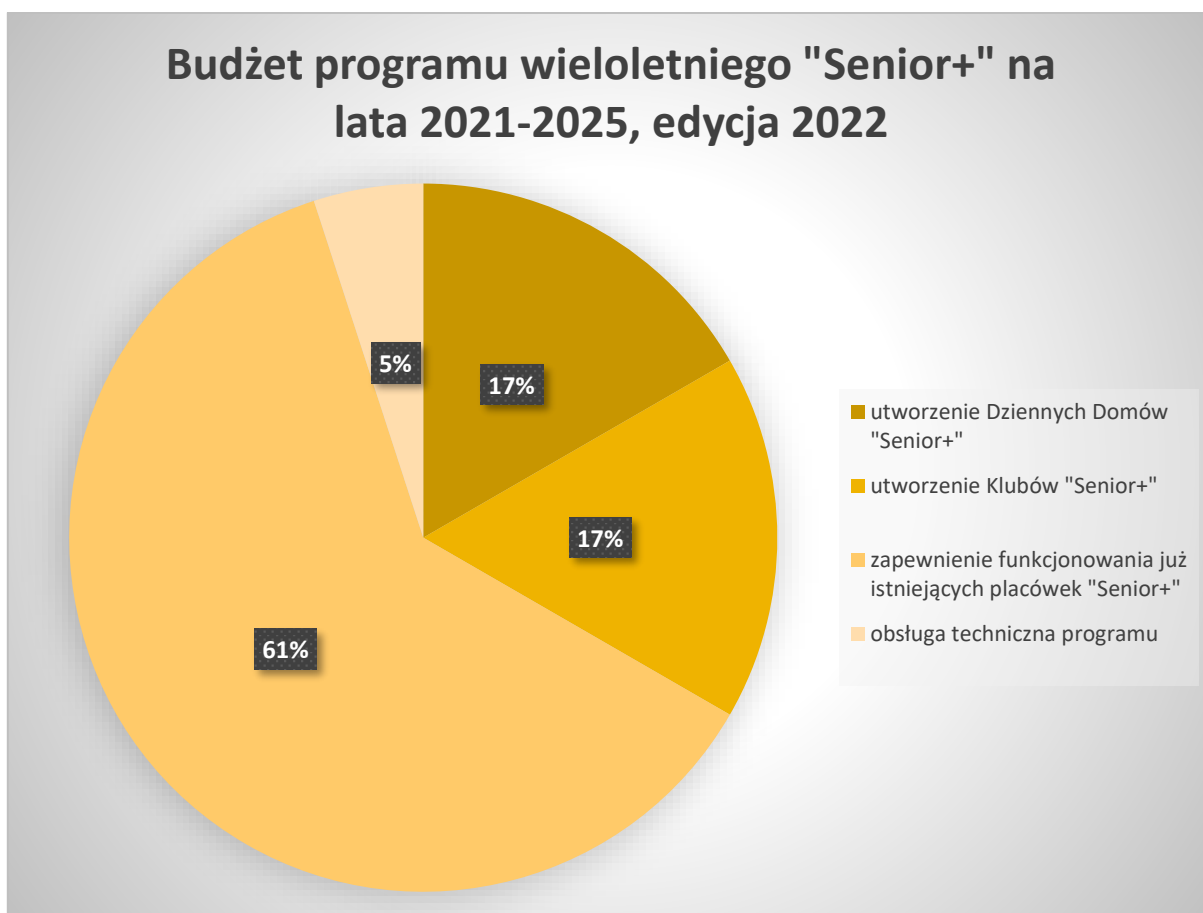
Wysokość środków publicznych, przeznaczonych na realizację programu w 2022 r., wynosiła 60 mln zł. Budżet programu składał się z dwóch części – dotacji i środków technicznych. Ponieważ dotacja nie mogła stanowić mniej niż 95% budżetu rocznego, a środki techniczne nie więcej niż 5% budżetu rocznego, wysokość środków zaplanowano w następujący sposób:

- 1) utworzenie Dziennych Domów „Senior+” – 10 mln zł;
- 2) utworzenie Klubów „Senior+” – 10 mln zł;
- 3) zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia – 37 mln zł;
- 4) obsługa techniczna programu – 3 mln zł.

Środki finansowe na realizację programu zaplanowane były w budżecie państwa i ujęte w części 83 – Rezerwy celowe, poz. 66.

Budżet programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025 dla edycji 2022 przedstawia Wykres 1.

Wykres 1: Budżet programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025, edycja 2022

V. Działania realizowane w ramach edycji 2022 programu

1. Ogólne informacje o konkursie ofert w ramach edycji 2022 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025

W ramach edycji 2022 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025 jednostki samorządu terytorialnego mogły ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na:

- 1) jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie lub wyposażenie ośrodka wsparcia (moduł 1);
- 2) zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia (moduł 2).

Ogłoszenie o otwartym konkursie ofert opublikowano 7 grudnia 2021 r.

W ramach konkursu jednostki samorządu terytorialnego złożyły 811 ofert.

67 ofert zostało odrzuconych przez wojewodów ze względów formalnych.

Dwie (2) jednostki samorządu terytorialnego - Gmina Jadów i Gmina Brańszczyk - nie złożyły oferty w GO.

Dwie (2) jednostki samorządu terytorialnego zrezygnowały z udziału w konkursie (Świdziebnia gmina wiejska i Świecie nad Osą gmina wiejska).

Ocenie merytorycznej podlegało 740 ofert (w tym 125 w module 1 i 615 w module 2), na łączną kwotę 71 678 153,94 zł.

Wyniki konkursu zostały podane do publicznej wiadomości (17 marca 2022 r.) na stronach internetowych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: www.senior.gov.pl i gov.pl/rodzina, a także przekazane do urzędów wojewódzkich.

2. Ocena ofert w ramach modułu 1 programu

W ramach modułu 1 programu wojewodowie ocenili 152 oferty, na podstawie niżej przedstawionych kryteriów:

- 1) Kryteria formalne oceny ofert:
 - a) złożenie oferty przez uprawniony podmiot w terminie określonym w ogłoszeniu o konkursie,
 - b) złożenie oferty na odpowiednim formularzu określonym w ogłoszeniu o konkursie,
 - c) podpisanie oferty przez osoby uprawnione do reprezentowania oferenta w sprawach majątkowych,
 - d) kompletność oferty, a w szczególności prawidłowe wypełnienie zawartych w formularzu pól i załączenie wszystkich wymaganych załączników,
 - e) zgodność planowanych w projekcie działań z celami i założeniami Programu,
 - f) szczegółowość oferty i opis poszczególnych działań w zakresie realizacji zadania,

- g) zapewnienie wymaganego finansowego wkładu własnego (minimum 20% wartości dla zadań realizowanych w ramach modułu 1 lub minimum 50% wartości dla zadań realizowanych w ramach modułu 2),
- h) spełnienie innych wymogów formalnych określonych w Programie lub ogłoszeniu konkursowym.

2) Kryteria merytoryczne oceny ofert w module 1 konkursu:

- a) racjonalność kalkulacji kosztów zadania (od 0 do 3 pkt),
- b) spójność planowanych w projekcie działań (od 0 do 3 pkt),
- c) standard ośrodka (od 0 do 2 pkt),
- d) zasoby rzeczowe (od 0 do 2 pkt),
- e) zasoby kadrowe (od 0 do 2 pkt),
- f) udział podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w realizacji zadania (od 0 do 1 pkt).

Po przeprowadzeniu oceny ofert przez wojewodów, 27 ofert zostało odrzuconych ze względów formalnych. Wykazy ofert odrzuconych ze względów formalnych poszczególne urzędy wojewódzkie zamieściły na swoich stronach internetowych, z informacją o przyczynie odrzucenia oferty.

125 ofert, które pozytywnie przeszły ocenę formalną, zostało rozpatrzonych pod względem merytorycznym.

Listy ofert, zakwalifikowanych do dalszego postępowania, wojewodowie przekazali do ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego.

Ponieważ suma kwot określonych w ofertach przekraczała budżet programu, Minister dokonał wyboru ofert. Podczas oceny zastosowano kryteria określone w ogłoszeniu o konkursie, tj.:

- 1) funkcjonowanie ośrodka utworzonego w ramach programu wieloletniego „Senior+” w ubiegłych latach w tej samej gminie/ mieście/ powiecie;
- 2) planowane utworzenie ośrodka „Senior+” w gminie/ powiecie;
- 3) liczba funkcjonujących ośrodków dziennego pobytu dla osób starszych w tej samej gminie/ mieście/ powiecie;
- 4) realizacja projektów aktywizujących osoby starsze w ramach Programu Rządowego na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020, edycja 2020 w tej samej gminie/ mieście/ powiecie;
- 5) sytuacja demograficzna jednostki samorządu terytorialnego (odsetek osób starszych w wieku 60+ w populacji).

Po przeprowadzeniu oceny ofert przez Ministra, dofinansowanie otrzymało 105 ofert z najwyższą liczbą (13, 12 i 11) punktów, uzyskanych przez jednostki samorządu terytorialnego na etapie oceny wojewodów.

Wykaz jednostek samorządu terytorialnego, które otrzymały dofinansowanie na utworzenie i wyposażenie Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” w ramach modułu 1 programu, stanowi załącznik nr 1 do niniejszego sprawozdania.

Ośrodki wsparcia „Senior+”, które otrzymały dofinansowanie w ramach konkursu, oferowały łącznie 2224 miejsc dla osób starszych. Liczbę Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, które otrzymały dofinansowanie, w ramach modułu 1 programu, wraz z liczbą oferowanych przez nie miejsc, w podziale na województwa, przedstawia *Tabela 1*.

Tabela 1: Liczba Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, wraz z oferowaną liczbą miejsc, w podziale na województwa

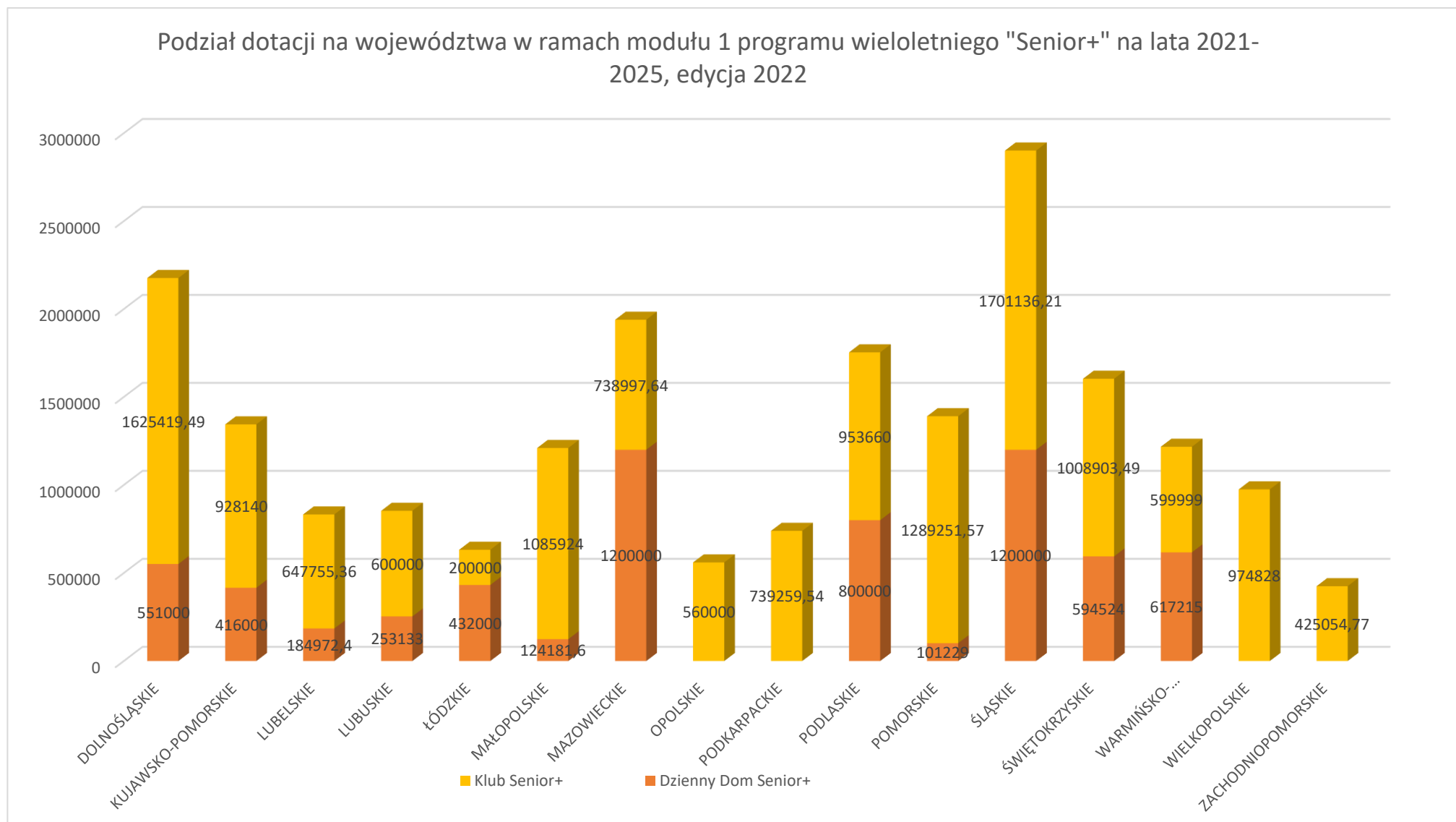
Województwo	Dzienny Dom „Senior+”		Klub „Senior+”		Razem: Liczba miejsc	Razem: liczba ośrodków wsparcia
	Liczba miejsc	Liczba ośrodków	Liczba miejsc	Liczba ośrodków		
DOLNOŚLĄSKIE	48	2	163	9	211	11
KUJAWSKO-POMORSKIE	120	4	108	6	228	10
LUBELSKIE	60	2	75	4	135	6
LUBUSKIE	22	1	50	3	72	4
ŁÓDZKIE	105	2	10	1	115	3
MAŁOPOLSKIE	15	1	122	6	137	7
MAZOWIECKIE	115	3	80	4	195	7
OPOLSKIE			42	3	42	3
PODKARPACKIE			71	4	71	4
PODLASKIE	24	2	121	5	145	7
POMORSKIE	22	1	145	8	167	9
ŚLĄSKIE	60	3	179	9	239	12
ŚWIĘTOKRZYSKIE	34	2	118	7	152	9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	100	2	45	3	145	5
WIELKOPOLSKIE			110	5	110	5
ZACHODNIOPOMORSKIE			60	3	60	3
Razem:	725	25	1499	80	2224	105

Jednostki samorządu terytorialnego otrzymały w sumie 20 552 584,07 zł na utworzenie:

- 25 Dziennych Domów „Senior+” na łączną kwotę 6 474 255 zł,
- 80 Klubów „Senior+” na łączną kwotę 14 078 329,07 zł.

Podział środków na województwa obrazuje **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania..**

Wykres 2: Podział dotacji na województwa w ramach modułu 1 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, edycja 2022

3. Podział środków w ramach modułu 1 na podstawie rozdziału V pkt 20 programu

Na podstawie rozdziału V pkt 20 programu, w przypadku rezygnacji lub zwrotu środków przez podmioty, które otrzymały dofinansowanie, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może przyznać w ramach modułu 1 środki finansowe jednostkom samorządu terytorialnego, które złożyły formalnie pozytywnie ocenione oferty, nie więcej niż do poziomu wnioskowanego dofinansowania.

W wyniku rezygnacji jednostek samorządu terytorialnego z przyjęcia dotacji, Minister przyznał jednostkom samorządu terytorialnego dotacje na utworzenie 7 Klubów „Senior+”, na łączną kwotę 912 301,62 zł.

Zestawienie ofert jednostek samorządu terytorialnego, które otrzymały dofinansowanie na podstawie rozdziału V pkt 20, w ramach programu wieloletniego "Senior+" na lata 2021–2025 edycja 2022, stanowi załącznik nr 2 do sprawozdania.

4. Ocena ofert w ramach modułu 2 programu

W ramach modułu 2 edycji 2022 programu, wojewodowie ocenili 655 ofert.

Po przeprowadzeniu oceny ofert przez wojewodów, 40 ofert zostało odrzuconych ze względów formalnych. Wykazy ofert odrzuconych ze względów formalnych poszczególne urzędy wojewódzkie zamieściły na stronach internetowych, z informacją o przyczynie odrzucenia oferty.

Dotację na zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków przyznano ofertom z najwyższą liczbą punktów (15, 14, 13, 12, 11, 10 i 9), obniżając proporcjonalnie dofinansowanie o 19%. Wykaz jednostek samorządu terytorialnego, które otrzymały dofinansowanie na zapewnienie funkcjonowania Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” w ramach modułu 2 programu, stanowi załącznik nr 3 do sprawozdania.

W sumie w 2022 r. dofinansowanie na funkcjonowanie ośrodków otrzymało 598 ofert na łączną kwotę 38 305 899 zł, w tym:

- a) 257 Dziennych Domów „Senior+” – na kwotę 25 380 664 zł (6968 miejsc),
- b) 341 Klubów „Senior+” – na kwotę 12 925 235 zł (7830 miejsc).

Podział dotacji na województwa w ramach modułu 2 programu, przedstawia **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.**

Ośrodki wsparcia „Senior+”, które otrzymały dofinansowanie w ramach modułu 2 programu, oferowały łącznie 14 798 miejsc dla osób starszych. Liczbę Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, które otrzymały dofinansowanie w ramach modułu 2 konkursu, wraz z liczbą oferowanych przez nie miejsc, w podziale na województwa, przedstawia Tabela 2.

Tabela 2: Liczba Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, które otrzymały dofinansowanie w ramach modułu 2 konkursu, wraz z liczbą oferowanych przez nie miejsc, w podziale na województwa

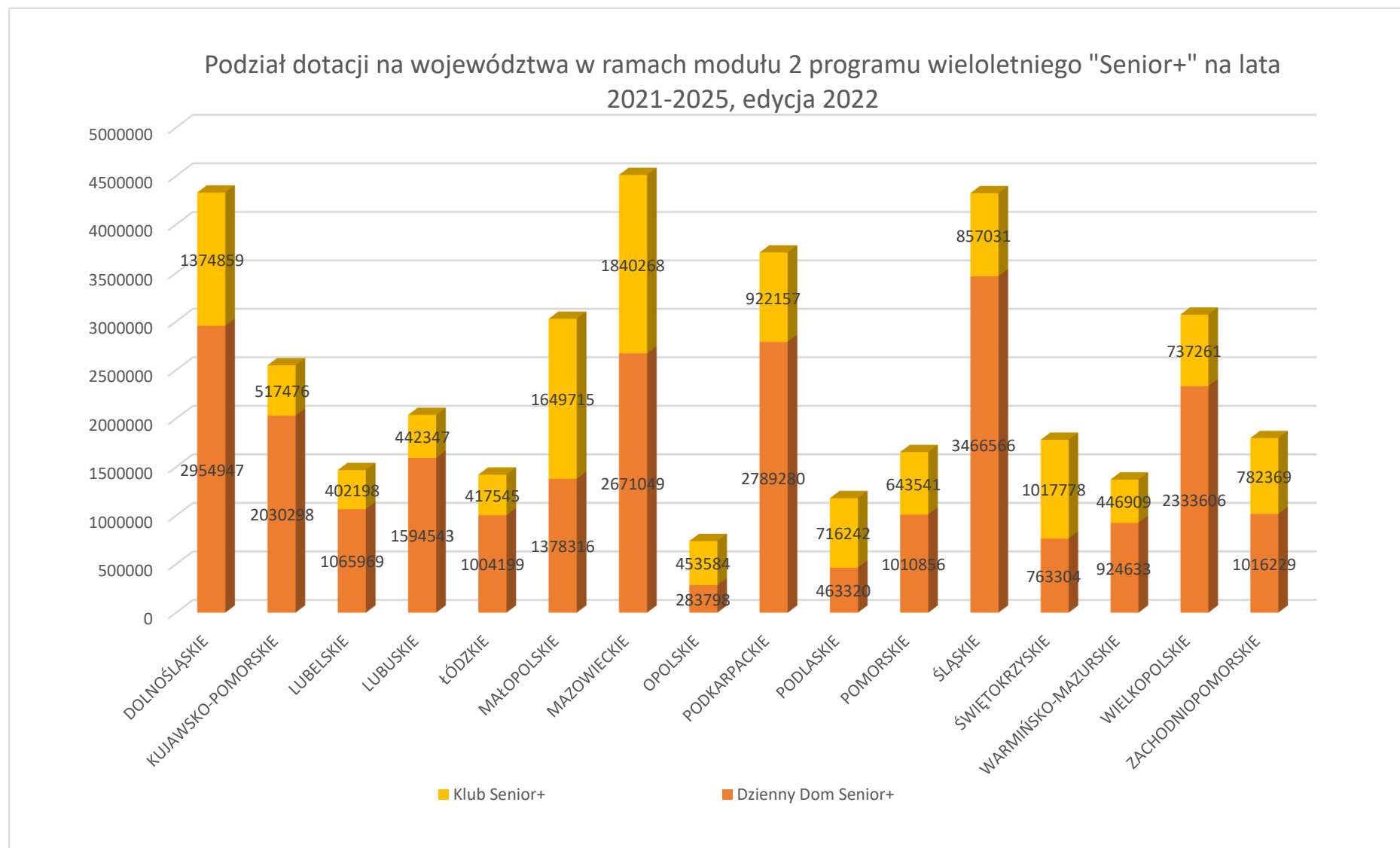
Województwo	Dzienny Dom „Senior+”		Klub „Senior+”		Razem: liczba osrodków wsparcia	Razem: liczba miejsc
	Liczba osrodków	Liczba miejsc	Liczba osrodków	Liczba miejsc		
DOLNOŚLĄSKIE	24	818	34	870	58	1688
KUJAWSKO-POMORSKIE	19	535	13	329	32	864
LUBELSKIE	14	300	12	261	26	561
LUBUSKIE	17	438	14	260	31	698
ŁÓDZKIE	11	278	11	259	22	537
MAŁOPOLSKIE	19	385	43	1040	62	1425
MAZOWIECKIE	26	717	48	1095	74	1812
OPOLSKIE	4	110	13	294	17	404
PODKARPACKIE	31	754	26	546	57	1300
PODLASKIE	4	120	22	429	26	549
POMORSKIE	10	260	18	383	28	643
ŚLĄSKIE	31	959	21	557	52	1516
ŚWIĘTOKRZYSKIE	9	225	25	541	34	766
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	9	268	11	246	20	514
WIELKOPOLSKIE	24	665	19	492	43	1157
ZACHODNIOPOMORSKIE	12	266	21	500	33	766
SUMA:	264	7098	351	8102	615	15200

5. Warunki wykorzystania dotacji w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii

Zgodnie z treścią rozdziału VI pkt 16 programu, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może określić szczególne warunki wykorzystania dotacji w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz w terminie 30 dni następujących po ich odwołaniu.

Ponieważ w 2022 r. nadal obowiązywał stan epidemii, minister ds. zabezpieczenia społecznego określił w rozdziale VII ogłoszenia o konkursie zasady realizacji programu w edycji 2022. Zgodnie z zapisami ogłoszenia, w okresie zawieszenia działalności lub czasowego zamknięcia ośrodków wsparcia, spowodowanego skutkami COVID-19, których funkcjonowanie było finansowane w ramach modułu 2 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025, edycja 2022, jednostkom samorządu terytorialnego przysługiwała dotacja na pokrycie bieżących kosztów ich prowadzenia (pkt 6).

Wykres 3: Podział dotacji na województwa w ramach modułu 2 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, edycja 2022

Obniżono również próg wymaganej frekwencji z 70% do 50%. W przypadku gdy faktyczna frekwencja w danym miesiącu była o 50% mniejsza od dofinansowanej liczby utrzymywanych miejsc w danym ośrodku, każde dofinansowane miejsce (po zaokrągleniu w dół) poniżej wskazanego limitu stanowiło koszt niekwalifikowany, który podlegał zwrotowi jako część dotacji pobranej w nadmiernej wysokości. Przy wyliczeniu frekwencji uwzględniano liczbę osób objętych usługami ośrodka wsparcia lub alternatywnymi sposobami realizacji zajęć, prowadzonych poza siedzibą Dziennego Domu „Senior+”, czy Klubu „Senior+”.

Zdjęcie 3: Prace uczestników Klubu „Senior+” w Piekoszowie, prezentowane na V Spotkaniu Seniorów w Warszawie - źródło własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej

6. Wskaźniki programu

Zgodnie z zapisami rozdziału VIII programu, w 2022 r. planowano utworzenie 75 ośrodków wsparcia „Senior+”, w tym 25 Dziennych Domów „Senior+” oraz 50 Klubów „Senior+”. Liczba seniorów korzystających z ośrodków wsparcia „Senior+”, na koniec 2022 r., miała wynosić 23 740 osób.

Do dnia 31 grudnia 2022 r., w ramach edycji 2022 programu utworzono 87 ośrodków wsparcia „Senior+”, w tym 16 Dziennych Domów „Senior+” oraz 71 Klubów „Senior+”, które łącznie oferowały seniorom 1898 miejsc.

Ponadto, w 2022 r. powstały 24 ośrodki wsparcia, utworzone z dotacji przyznanej jednostkom samorządu terytorialnego w edycji 2021 programu, ze środków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego 2021 r. – w tym 5 Dziennych Domów „Senior+” i 19 Klubów „Senior+”, które oferowały seniorom łącznie 527 miejsc.

W sumie w 2022 r. powstało 111 ośrodków wsparcia „Senior+”, w tym 21 Dziennych Domów „Senior+” i 90 Klubów „Senior+”, na łączną liczbę 2 425 miejsc. Liczbę ośrodków wsparcia, które zostały utworzone w 2022 r. prezentuje Tabela 3.

Tabela 3: Liczba ośrodków wsparcia, które zostały utworzone w 2022 r. w ramach edycji 2022 i edycji 2021 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025

Województwo	Liczba ośrodków utworzonych w ramach edycji 2022 programu	Liczba ośrodków utworzonych w 2022 r. w ramach edycji 2021 programu	Suma ośrodków utworzonych w 2022 r.
dolnośląskie	10	5	15
kujawsko-pomorskie	9	3	12
lubelskie	6	0	6
lubuskie	3	1	4
łódzkie	2	1	3
małopolskie	6	2	8
mazowieckie	5	2	7
opolskie	2	0	2
podkarpackie	3	1	4
podlaskie	5	1	6
pomorskie	7	3	10
śląskie	11	0	11
świętokrzyskie	8	0	8
warmińsko-mazurskie	2	0	2
wielkopolskie	5	4	9
zachodniopomorskie	3	1	4
RAZEM	87	24	111

Według sprawozdań wojewodów, do końca 2022 r. w Polsce funkcjonowały 1 154 ośrodki wsparcia „Senior+” (wraz z utworzonymi w latach poprzednich), w tym 340 Dziennych Domów „Senior+” i 814 Klubów „Senior+”, które łącznie oferowały seniorom 27 877 miejsc. Liczbę ośrodków wsparcia „Senior+”, które funkcjonowały w 2022 r., przedstawia Tabela 4.

Tabela 4: Liczba i rodzaj ośrodków wsparcia „Senior+”, które funkcjonowały w Polsce w 2022 r., w podziale na województwa

Województwo	Liczba Dziennych Domów „Senior+”	Liczba Klubów „Senior+”	Razem: liczba ośrodków „Senior+”
dolnośląskie	28	70	98
kujawsko-pomorskie	26	46	72
lubelskie	17	33	50
lubuskie	18	31	49
łódzkie	13	24	37
małopolskie	23	80	103
mazowieckie	38	107	145
opolskie	7	23	30

Województwo	Liczba Dziennych Domów „Senior+”	Liczba Klubów „Senior+”	Razem: liczba ośrodków „Senior+”
podkarpackie	33	44	77
podlaskie	4	53	57
pomorskie	17	44	61
śląskie	37	56	93
świętokrzyskie	17	48	56
warmińsko-mazurskie	14	50	64
wielkopolskie	34	66	100
zachodniopomorskie	14	39	53
POLSKA	340	814	1154

Według sprawozdań wojewodów z realizacji programu w 2022 r., z oferty ośrodków wsparcia „Senior+” korzystało 32 064 seniorów. Liczbę seniorów (w podziale na województwa), którzy korzystali z oferty ośrodków wsparcia „Senior+” w 2022 r., oraz liczbę miejsc, które oferowały Dienne Domy „Senior+” i Kluby „Senior+”, przedstawia Tabela 5.

Tabela 5: Liczba miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+” oraz liczba seniorów, którzy w 2022 r. skorzystali z usług ośrodka wsparcia „Senior+”

Województwo	Liczba miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”	Liczba seniorów korzystających z usług ośrodków wsparcia „Senior+”
dolnośląskie	2600	2710
kujawsko-pomorskie	1831	1647
lubelskie	1116	1231
lubuskie	1100	1412
łódzkie	829	891
małopolskie	2553	3242
mazowieckie	3635	4022
opolskie	744	667
podkarpackie	1765	1919
podlaskie	1167	1268
pomorskie	1294	1613
śląskie	2483	3013
świętokrzyskie	1408	2010
warmińsko-mazurskie	1417	1427
wielkopolskie	2644	3547
zachodniopomorskie	1291	1445
Suma	27877	32064

7. Monitoring programu

Zgodnie z treścią programu, w ramach monitoringu jego realizacji, odpowiednio wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta przekazali wojewodom roczne sprawozdania z realizacji programu na terenie jednostki samorządu terytorialnego. Termin złożenia sprawozdań upłynął trzydziestego dnia, licząc od dnia zakończenia realizacji zadania publicznego. Sprawozdania uwzględniały w szczególności następujące dane:

- 1) rzeczywistą liczbę seniorów objętych wsparciem w ramach programu;
- 2) koszt realizacji zadania w ramach programu ogółem, w tym ze środków własnych i z dotacji budżetu państwa;
- 3) liczbę Dziennych Domów „Senior+” oraz Klubów „Senior+”, utworzonych w danym roku w ramach programu;
- 4) liczbę ośrodków wsparcia, którym udzielono dotacji na działalność bieżącą;
- 5) podmiot prowadzący;
- 6) liczbę seniorów objętych poszczególnymi rodzajami usług (oraz opis usług).

Na podstawie sprawozdań, zebranych od jednostek samorządu terytorialnego, wojewodowie sporządzili sprawozdania roczne z realizacji programu na terenie województw za 2022 r., które następnie przekazali do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Wzór sprawozdania wojewodowie otrzymali z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Minister sporządził w 2022 r. roczne sprawozdanie z realizacji programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015–2020, edycja 2021, które przedłożył Radzie Ministrów w dniu 22 sierpnia 2022 r. Następnie, na posiedzeniu w dniu 25 października 2022 r., sprawozdanie z realizacji programu w 2021 r. wraz z wynikami monitoringu zostało przedstawione Radzie ds. Polityki Senioralnej.

Sprawozdanie z realizacji programu w edycji 2022, zostanie przedstawione Radzie Ministrów najpóźniej do dnia 30 września 2023 r., a następnie Radzie ds. Polityki Senioralnej.

8. Wizyty monitoringowe dofinansowanych zadań publicznych

1) Informacje ogólne

Pracownicy Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej przeprowadzili – od października do grudnia 2022 r. – wizyty monitoringowe w 17 ośrodkach wsparcia „Senior+”, realizujących zadania dofinansowane w ramach edycji 2021 programu, na obszarze województw: kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, podlaskiego, śląskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego, i zachodniopomorskiego. Ze względu na pandemię COVID-19, wizyty monitoringowe odbyły się przez Skype’a („e-monitoring”).

2) Zakres podmiotowy wizyt monitoringowych w 2022 r.

Wykaz Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, w których pracownicy Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej przeprowadzili wizyty monitoringowe w 2022 r., przedstawia *Tabela 6*.

Tabela 6: Wykaz ośrodków wsparcia „Senior+”, w których pracownicy Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej przeprowadzili wizyty monitoringowe w 2021 r.

Lp.	Nazwa jednostki samorządu terytorialnego	Rodzaj ośrodka wsparcia	Adres ośrodka wsparcia
1	Gmina Lipno	Dzienny Dom Senior+	Krzyżówki 29, 87-600 Lipno
2	Gmina Świdziebnia	Dzienny Dom Senior+	Czerny Bryńsk 14, 87-320 Górzno
3	Kruszwica	Klub Senior+	ul. Nadgoplańska 4, 88-150 Kruszwica
4	Gmina Wojcieszków	Klub Senior+	Wola Burzecka 80, 21-411 Wojcieszków
5	Gmina Strzelce	Klub Senior+	ul. Główna 10, 99-307 Strzelce
6	Mszana Dolna	Klub Senior+	ul. Piłsudskiego 58a, 34-730 Mszana Dolna
7	Gmina Ojrzeń	Klub Senior+	Kraszewo 40, 06-456 Ojrzeń
8	Gmina Piaseczno	Klub Senior+	ul. Julianowska 67A, 05-500 Józefosław
9	Gmina Kampinos	Klub Senior+	Kampinos A 30A, 05-085 Kampinos
10	Gmina Pysznica	Klub Senior+	ul. Mickiewicza 46, 37-403 Kłyżów
11	Białystok	Klub Senior+	ul. Biała 13/33, 15-369 Białystok
12	Gmina Dąbrowa Białostocka	Klub Senior+	ul. Tysiąclecia Państwa Polskiego 8, 16-200 Dąbrowa Białostocka
13	Gmina Rajcza	Dzienny Dom Senior+	Rynek 2b, 34-370 Rajcza
14	Olecko (gm. m-w)	Klub Senior+	ul. Składowa 7, 19-400 Olecko
15	Ostrów Wielkopolski	Dzienny Dom Senior+	ul. Raszkowska 39, 63-400 Ostrów Wlkp.
16	Środa Wielkopolska	Dzienny Dom Senior+	ul. Szpitalna 10, 63-000 Środa Wlkp.
17	Gmina Szczecinek	Klub Senior+	Turowo 61, 78-400 Szczecinek

3) Cel wizyt monitoringowych

Celem wizyt monitoringowych była weryfikacja prawidłowości realizacji zadania pod względem:

- zgodności działań z umową w zakresie utrzymania trwałości realizacji zadania,
- zasobów kadrowych i rzeczowych,
- zatrudnienia osób do realizacji zadania,
- roli partnerów w realizacji zadania,
- zachowania standardów lokalowych,
- sposobu rekrutowania uczestników projektu,
- opinii o realizowanym projekcie: organizatora i uczestników.

4) Wyniki wizyt monitoringowych

Pracownicy Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej podczas wizyt monitoringowych ustalili, że wszystkie ośrodki „Senior+” realizują cele programu.

Ponadto podczas monitoringów stwierdzono, że:

- 1) w jednym Klubie „Senior+” kierowanie osób do ośrodka następowało z pominięciem przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz postępowania administracyjnego, którego elementem jest wywiad środowiskowy (1 przypadek);

- 2) w dwóch Klubach „Senior+” osoby kierujące ośrodkami nie były zatrudnione w wymiarze odpowiadającym czasowi pracy ośrodków (rozdział IV.2. pkt 8 programu) (2 przypadki);
- 3) jeden z Klubów „Senior+” nie spełniał standardów zatrudnienia określonych w programie, z uwagi na brak kierownika;
- 4) dwa Kluby „Senior+” nie spełniały standardów zatrudnienia określonych w rozdziale IV.2 pkt 6 programu, ze względu na brak minimalnego standardu zatrudnienia;
- 5) dwa Kluby „Senior+” nie spełniały standardów lokalowych określonych w programie – w ośrodku znajdowała się 1 toaleta dla uczestników, podczas gdy zgodnie ze standardami określonymi w programie w Klubie Senior+ powinna być łazienka wyposażona w 2 toalety (dla kobiet i mężczyzn);
- 6) w dwóch Dziennych Domach „Senior+” w łazience brakowało uchwytów dla osoby niepełnosprawnej;
- 7) skład i rozmieszczenie pomieszczeń (6 łazienek i 3 pomieszczenia kuchenne) wskazuje na inne przeznaczenie budynku (np. na salę bankietową), niż ośrodek wsparcia (Klub „Senior+” w Gminie Pysznica).

Jednostki samorządu terytorialnego, prowadzące ośrodki wsparcia, w których stwierdzono nieprawidłowości, zostały poinformowane przez Dyrektora Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej o wynikach monitoringu i zobowiązane do przeprowadzenia działań naprawczych. O wynikach monitoringu zostały powiadomione także wszystkie urzędy wojewódzkie, nadzorujące monitorowane ośrodki wsparcia.

Wszystkie jednostki samorządu terytorialnego poinformowały Dyrektora Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej o realizacji działań naprawczych.

Ponadto zlecono Podkarpackiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Rzeszowie przeprowadzenie kontroli w Gminie Pysznica w zakresie prawidłowości wydatkowania środków na utworzenie Klubu „Senior+” w Kłyżowie.

Wojewoda podkarpacki poinformował Ministra Rodziny i Polityki Społecznej o wynikach kontroli oraz o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych przez Gminę Pysznica.

VI. Poziom wykonania wydatków programu w 2022 r.

1. Poziom wykonania wydatków z edycji 2022 programu

W 2022 r. program był realizowany w ramach funkcji 13. Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny, zadania 13.1 Pomoc i integracja społeczna, podzadania 13.1.4 Wspieranie aktywnego starzenia się, działania 13.1.4.1. Wspieranie aktywnego starzenia się. Na realizację programu w rezerwie celowej w części 83 poz. 66 ujęte zostały środki w wysokości 60 000 tys. zł, z tego: 57 000 tys. zł na dotacje celowe i 3 000 tys. zł na obsługę techniczną.

Uruchomione środki stanowiły kwotę 57 921 tys. zł, wydatki wyniosły 52 573 tys. zł, tj. 90,8% planu po zmianach. W ramach tych środków dofinansowano:

- bieżące funkcjonowanie 590 ośrodków wsparcia – Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”,
- utworzenie 87 nowych ośrodków wsparcia w całej Polsce (16 Dziennych Domów „Senior+” oraz 71 Klubów „Senior+”).

Na obsługę programu uruchomione zostały środki z rezerwy celowej w części:

- 1) 85 – Budżety wojewodów w kwocie 57 721 tys. zł i zostały zrealizowane w wysokości 52 395 tys. zł, czyli 90,7% planu po zmianach,
- 2) 44 – Zabezpieczenie społeczne w kwocie 200 tys. zł i zostały wykonane w wysokości 178 tys. zł, tj. 89% planu po zmianach.

Na dotacje celowe uruchomiono środki w kwocie 57 037 tys. zł. Wydatki zostały zrealizowane na poziomie 51 821 tys. zł, czyli 90,8% planu po zmianach. Poziom wykorzystania dotacji w ramach edycji 2022 r. – przez poszczególne województwa obrazuje Tabela 7.

Tabela 7: Poziom wykorzystania dotacji przez województwa w ramach edycji 2022 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025

Województwo	Poziom wykorzystania dotacji
dolnośląskie	5 754 427,17 zł
kujawsko-pomorskie	3 183 874,09 zł
lubelskie	2 101 927,64 zł
lubuskie	2 667 406,07 zł
łódzkie	1 624 163,07 zł
małopolskie	3 963 647,56 zł
mazowieckie	5 641 229,26 zł
opolskie	1 052 620,03 zł
podkarpackie	4 010 679,30 zł
podlaskie	2 069 847,34 zł
pomorskie	2 584 504,83 zł
śląskie	6 528 465,66 zł
świętokrzyskie	3 066 034,73 zł
warmińsko-mazurskie	1 884 967,79 zł
wielkopolskie	3 560 812,59 zł
zachodniopomorskie	2 126 502,10 zł
RAZEM	51 821 109,23 zł

Niepełne wykorzystanie zaplanowanych na 2022 r. środków finansowych spowodowane było rezygnacją 25 jednostek samorządu terytorialnego z realizacji zadań publicznych, dofinansowanych w ramach konkursu w module 1, a także rezygnacją 8 gmin z dotacji w module 2.

Jako przyczyny rezygnacji jednostki samorządu terytorialnego wskazywały najczęściej:

- 1) problemy z wyłonieniem wykonawcy robót budowlanych (brak ofert lub ceny ofert przekraczające kwoty, jakie gminy zamierzały przeznaczyć na realizację zamówienia),

- 2) wzrost cen materiałów budowlanych, brak dostępności części materiałów oraz zaburzenie cyklu dostaw surowców w wyniku wojny na Ukrainie,
- 3) wysoką inflację,
- 4) trudną sytuację finansową gminy,
- 5) przeznaczenie zasobów lokalowych gminy na pomoc uchodźcom z Ukrainy,
- 6) konieczność przeniesienia inwestycji do innej nieruchomości, ze względu na wysokie koszty transportu uczestników do ośrodka wsparcia,
- 7) problemy z przeprowadzeniem procedur administracyjnych, koniecznych do rozpoczęcia realizacji inwestycji,
- 8) problemy z otrzymaniem niezbędnych zezwoleń na realizację inwestycji,
- 9) niedotrzymanie przez wykonawcę terminu realizacji robót budowlanych,
- 10) problemy z utrzymaniem minimalnej frekwencji w ośrodkach wsparcia.

Biorąc pod uwagę powyższe, w 2022 r. zrealizowano 87 ze 112 zadań w module 1 oraz 590 z 598 zadań w module 2. Liczbę zrealizowanych zadań w ramach programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, edycja 2022 w podziale na województwa, przedstawia Tabela 8.

Tabela 8: Liczba zrealizowanych zadań w ramach programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025, edycja 2022 w podziale na województwa

Województwo	Liczba ofert dofinansowanych w edycji 2022 programu		Liczba zrealizowanych zadań w ramach edycji 2022 programu		Liczba zadań zrealizowanych ze środków, które nie wygasły z upływem 2021 r.
	Moduł 1	Moduł 2	Moduł 1	Moduł 2	Moduł 1
dolnośląskie	12	57	10	57	5
kujawsko-pomorskie	10	32	9	30	3
lubelskie	8	24	6	24	0
lubuskie	4	31	3	31	1
łódzkie	3	22	2	22	1
małopolskie	8	62	6	62	2
mazowieckie	7	72	5	72	2
opolskie	3	17	2	17	0
podkarpackie	5	57	3	56	1
podlaskie	7	26	5	24	1
pomorskie	9	28	7	28	3
śląskie	13	52	11	51	0
świętokrzyskie	10	34	8	34	0
warmińsko-mazurskie	5	20	2	20	0
wielkopolskie	5	31	5	31	4
zachodniopomorskie	3	33	3	31	1
RAZEM	112	598	87	590	24

2. Poziom wykonania w 2022 r. wydatków z edycji 2021 programu, które nie wygasły z upływem 2021 r.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2021 nie wygasają z upływem roku budżetowego (Dz. U. z 2021r., poz. 2407), w ramach programu przedłużono termin realizacji zadań i możliwości wykonania wydatków przez jednostki samorządu terytorialnego do końca listopada 2022 r., których efektem końcowym miało być utworzenie 28 ośrodków wsparcia „Senior+”, w tym 6 Dziennych Domów „Senior+” i 22 Klubów „Senior+”, w łącznej kwocie 5 560 tys. zł. Ponadto, do środków niewygasających zostały zgłoszone koszty obsługi technicznej dla wojewody śląskiego w wysokości 63 tys. zł.

W ramach wyżej wymienionych środków, do końca listopada 2022 r. utworzono 24 ośrodki wsparcia, w tym 5 Dziennych Domów „Senior+” oraz 19 Klubów „Senior+” – za łączną kwotę 4 618 tys. zł. Wykonanie wydatków wyniosło 83% w ramach środków niewygasających z upływem roku budżetowego 2021. Liczbę ośrodków utworzonych w 2022 r. z edycji 2021 programu prezentuje Tabela 8.

Ponadto, w ramach środków z obsługi technicznej wojewoda śląski wykorzystał 48 tys. zł. Wykonanie z obsługi technicznej w ramach środków niewygasających z upływem roku budżetowego 2021, wyniosło 76,2%.

VII. Rodzaje usług realizowanych w ramach ośrodków „Senior+”

1. Usługi socjalne

W 2022 r. uczestnicy Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, korzystali najczęściej z takich usług socjalnych, jak:

- zapewnienie ciepłego posiłku (obiadu), kawy, herbaty, wody, przekąsek;
- wsparcie w zakresie uzyskania pomocy w formie dożywiania (w ramach systemu pomocy społecznej, wsparcie z Programu Operacyjnego Pomoc Żywieniowa), paczki żywnościowe w okresie świątecznym;
- pomoc w zakresie uzyskania odzieży, pościeli oraz artykułów higienicznych;
- trening higieniczny – kąpiel, pranie, prasowanie, dbanie o wygląd zewnętrzny, higienę osobistą i estetykę otoczenia;
- poradnictwo socjalne prowadzone przez pracownika socjalnego;
- zapewnienie wsparcia emocjonalnego po utracie bliskiej osoby;
- zapewnienie stałego wsparcia poprzez kontakt telefoniczny oraz za pomocą dostępnych komunikatorów (WhatsApp, Skype, Messenger);
- budowanie poczucia bezpieczeństwa, opieki i przynależności do wspólnoty;
- pomoc w dostępie do służby zdrowia (rejestracja, wyszukiwanie numerów telefonów do poradni i lekarzy specjalistów, na szczepienia), pomoc w realizacji recept, pomoc w założeniu „Koperty życia”; opieka pielęgniarki (konsultacje, odwiedziny w domu, pomoc w organizacji opieki lekarskiej);
- pomoc w dostępie do opasek bezpieczeństwa lub innego typu urządzeń bezpieczeństwa, o podobnej funkcjonalności jak opaska bezpieczeństwa, w ramach programu „Korpus Wsparcia Seniorów”;
- zapewnienie środków do dezynfekcji rąk oraz środków ochronnych;
- pomoc przy formalnościach związanych z korzystaniem z programów i oferty

- instytucji pomocowych dedykowanych osobom starszym i niepełnosprawnym (PFRON, PCPR, OPS), pomoc w wypełnianiu dokumentów związanych z dodatkiem energetycznym, węglowym;
- zapewnienie transportu osobom mającym trudności w poruszaniu się, w celu załatwienia spraw urzędowych;
 - diagnoza potrzeb, pomoc w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych, zwłaszcza za pomocą profilu zaufanego;
 - współpraca z rodziną i środowiskiem lokalnym;
 - pomoc w robieniu zakupów;
 - udostępnianie komputera wraz z dostępem do Internetu;
 - zapewnienie miejsca do odpoczynku.

2. Usługi edukacyjne

W ramach zajęć edukacyjnych w 2022 r. seniorzy brali udział w:

- wykładach i pogadankach na temat kultury, sztuki, muzyki, literatury, religii, ekonomii;
- wykładach dotyczących profilaktyki zdrowia – spotkaniach z pielęgniarką, farmaceutą, pracownikami Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej i innymi specjalistami, na temat różnego rodzaju chorób i zdrowego żywienia, z fizjoterapeutą uroginologicznym nt. problemu nietrzymania moczu u kobiet i mężczyzn oraz z podologiem na temat pielęgnacji i ochrony stóp;
- zajęciach z pielęgniarką – nauka obsługi sprzętu medycznego wykorzystywanego przez seniorów (badanie temperatury ciała, tętna i ciśnienia krwi, masy ciała);
- prelekcjach z zakresu refleksologii i automasażu;
- spotkaniach i warsztatach z psychologiem;
- spotkaniach z psychoterapeutą ds. uzależnień;
- spotkaniach z fizjoterapeutą;
- spotkaniach z funkcjonariuszami Policji i Strażą Miejską, tj. wykładach na temat bezpieczeństwa i ochrony majątku seniorów (w ramach akcji „Bezpieczny senior”);
- spotkaniach z prawnikiem;
- kursach udzielania pierwszej pomocy;
- kursach samoobrony;
- zajęciach komputerowych i wykładach nt. cyberbezpieczeństwa;
- treningach umysłu oraz poznawaniu technik zapamiętywania (rozwiązywanie szarad, krzyżówek, rozsypanek wyrazowych, quizy, kalambury, gry logiczne, Scrabble, nauka gry w szachy, itd.);
- warsztatach fotograficznych i filmowych;
- biblioterapii;
- zajęciach z nauki języków obcych (np. j. angielskiego);
- wykładach z historii regionu;
- wykładach nt. ekologii;
- warsztatach z kreowania wizerunku (spotkania ze stylistką, fryzjerem, kosmetyczką);
- warsztatach wyrobu naturalnych środków czystości (mydełek, szamponów, itp.);

- warsztatach kulinarnych;
- warsztatach muzycznych, choreoterapii i muzykoterapii;
- warsztatach z rękodzieła;
- warsztatach ogrodniczych i florystycznych;
- warsztatach z podstaw sutaszu;
- ergoterapii;
- treningach z zakresu komunikacji międzyludzkiej, pozytywnego myślenia, asertywności, rozwoju osobistego, rozwiązywania problemów w życiu codziennym;
- warsztatach teatralno-wokalnych;
- nauce gry w brydża;
- warsztatach z zakresu renowacji mebli i techniki zdobień mebli.

3. Usługi kulturalno-oświatowe

W 2022 r. seniorzy mieli możliwość skorzystania z oferty kulturalno-oświatowej, takiej jak:

- wycieczki do muzeów;
- udział w wystawach i wernisażach;
- wyjazdy do kina, filharmonii, opery, operetki, teatru, na koncerty i na kabaret;
- warsztaty aktorskie, tańca i muzyki;
- spotkania z ludźmi kultury i sztuki;
- biblioterapia – czytanie książek, czasopism, udział w wieczorkach poetyckich, konkursy literackie;
- udział w akcjach, takich jak „Narodowe Czytanie 2022”,
- udział w gminnych wydarzeniach kulturalnych.

Zdjęcie 4: Prace uczestników Dziennego Domu „Senior+” w Maziarni, prezentowane podczas V Spotkania Seniorów w Warszawie - źródło własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej

4. Usługi aktywności ruchowej lub kinezyterapii

W ramach aktywności ruchowej seniorzy korzystali z takich zajęć, jak:

- gimnastyka ogólnousprawniająca indywidualna i grupowa;
- ćwiczenia fizjoterapeutyczne indywidualne i grupowe;
- joga dla seniorów, Aerobic, Pilates, Callanetics, Zumba, rytmika;
- ćwiczenia oddechowe i relaksujące, starochińska gimnastyka zdrowotna;
- ćwiczenia na przyrządach na siłowniach zewnętrznych;
- ćwiczenia w sali gimnastycznej – na bieżni i rowerach stacjonarnych, na orbitreku, na rotorach, z użyciem taśm i piłki, z hantlami;
- zajęcia na basenie (aqua aerobik, nauka pływania);
- tenis stołowy, tenis ziemny, zajęcia z chustą animacyjną Klanza;
- masaże (na fotelach masujących lub przy użyciu mat masujących) i krioterapia.

Zdjęcie 5: Uczestnicy Klubu „Senior+” w Latowiczu - źródło Klub „Senior+” w Latowiczu

5. Usługi sportowo-rekreacyjne

Zajęcia sportowo-rekreacyjne są jedną z najpopularniejszych form spędzania czasu przez seniorów. Dlatego w 2022 r. seniorzy bardzo chętnie uczestniczyli w:

- wycieczkach turystyczno-krajoznawczych;
- pieszych wędrówkach, biegach, „rajdach seniorów” i rajdach rowerowych;
- wyjazdach do parków wodnych, pływaniu na rowerach wodnych;
- spartakiadach, zawodach sportowych i konkursach zręcznościowych, organizowanych podczas festynów i imprez lokalnych;
- piknikach i ogniskach połączonych z rozgrywkami sportowymi;
- spacerach rekreacyjnych po lesie i po parku, połączonych ze zbiorami darów natury;
- spacerach połączonych z ćwiczeniami na siłowniach zewnętrznych;
- spacerach z kijkami nordic-walking;
- spotkaniach integracyjnych, takich jak: zabawy taneczne, biesiady, pikniki na świeżym powietrzu, grille, ogniska;
- towarzyskich grach świetlicowych, imprezach karaoke;
- zajęciach tanecznych, zabawach ruchowych na świeżym powietrzu (np. badminton, rzutki, ćwiczenia z piłką, rzucanie do celu woreczkami), plenerowych grach w szachy;
- turniejach i potyczkach – Rummikub, bridge, kręgle, gra w bule, w molkky i w bocci;
- zajęciach bowlingu na hali sportowo-widowiskowej;
- wyjściach do grotty solnej, spacerach do tężni;
- wyjściach na sesje tlenowe do komory normobarycznej;
- grach zręcznościowych (np. ringo, piłkarzyki, bierki);
- zajęciach w ogrodzie sensorycznym.

6. Usługi aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy)

Uczestnicy ośrodków wsparcia „Senior+” w 2022 r. byli zaangażowani w pracę wolontarystyczną podczas różnego rodzaju wydarzeń oraz imprez kulturalno-rozrywkowych. Organizowali stoiska promujące działalność Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, a także angażowali się w prace wpływające na rozwój lokalnej społeczności. Seniorzy brali udział w akcjach charytatywnych, realizowali się jako wolontariusze oraz poświęcali czas dzieciom. Do najczęstszych form aktywizujących społecznie należały:

- udział w lokalnych i ogólnopolskich akcjach charytatywnych, mających na celu wsparcie m. in. chorych dzieci, Amazonek, szpitali, schronisk dla zwierząt, itd.;
- udział w akcjach charytatywnych na rzecz uchodźców z Ukrainy;
- spotkania międzypokoleniowe z przedszkolakami, uczniami szkół podstawowych, gimnazjów, szkół średnich oraz z dziećmi i młodzieżą z gminnych ośrodków wsparcia, świetlic socjoterapeutycznych, domów dziecka, itd., podczas których seniorzy czytali dzieciom bajki, wystawiali dla nich teatrzyki, występowali z koncertami, organizowali dzieciom czas wolny podczas ferii lub wakacji oraz brali udział w warsztatach tematycznych i zajęciach plastycznych;

- organizacja paczek świątecznych oraz występów dla dzieci ze szkół i przedszkoli, ośrodków dla dzieci i młodzieży oraz dla osób przebywających w domach pomocy społecznej, szpitalach i hospicjach, udzielanie wsparcia osobom potrzebującym;
- udział w lokalnych imprezach, uroczystościach i spotkaniach okolicznościowych, a także współorganizacja regionalnych imprez;
- współpraca pomiędzy uczestnikami Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” z całej Polski, a uczestnikami Uniwersytetów Trzeciego Wieku, organizacjami pozarządowymi i instytucjami o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, uczestnikami środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej, domów dziennego pobytu, itp., mająca na celu integrację (poprzez wspólne spotkania i przedsięwzięcia) oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- opieka nad miejscami pamięci i cmentarzami.

Zdjęcie 6: Prace uczestników Klubu „Senior+” z Wizny – źródło Klub „Senior+” z Wizny

7. Terapia zajęciowa

W 2022 r. uczestnicy Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” mogli rozwijać swoje zainteresowania podczas takich zajęć, jak:

- zdobnictwo i dekoratorstwo – dekoracje świąteczne i okolicznościowe;
- zajęcia florystyczne, bukietarstwo;
- zajęcia plastyczne – malarstwo, rysunek, grafika, pisanie ikon, collage, decoupage, scrapbooking, plastelina, modelina, tworzenie kwiatów z różnych materiałów, tworzenie biżuterii, tworzenie obrazów z nici, makrama, filcowanie, tkanie obrazów na krośnie, haft diamentowy, tworzenie obrazów metodą stempelkową, wylepianych plasteliną;
- papieroplastyka, rzeźba, garncarstwo, witraż, zajęcia ceramiczne (głina, masa porcelanowa);
- muzykoterapia – ćwiczenia rytmiczne i tonalne, wspólne śpiewanie, nauka gry na instrumentach;
- ergoterapia – prace stolarskie, renowacja mebli, wikliniarstwo, krawiectwo, dziewiarstwo, hafciarstwo, szydełkowanie, wyrób mydeł, szamponów, soli kąpielowych i świec;
- teatroterapia i poezjoterapia;
- terapia ogrodnicza, suszenie ziół;
- zajęcia kulinarne;
- dogoterapia, felinoterapia, opieka nad akwarium;
- prowadzenie kroniki domu/klubu;
- fotografia.

VIII. Podsumowanie i rekomendacje

W 2022 r. powstało 111 ośrodków wsparcia „Senior+”, w tym 21 Dziennych Domów „Senior+” i 90 Klubów „Senior+”, oferujących łącznie 2 425 miejsc.

W sumie, do końca 2022 r. funkcjonowały 1 154 ośrodki wsparcia „Senior+” (wraz z utworzonymi w latach poprzednich), w tym 340 Dziennych Domów „Senior+” i 814 Klubów „Senior+”, które łącznie oferowały seniorom 27 877 miejsc. Z oferty ośrodków wsparcia „Senior+” skorzystało 32 064 seniorów.

Z przedstawionych danych wynika, że ośrodki „Senior+” cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem wśród seniorów. Świadczą o tym nie tylko informacje przekazane przez wojewodów w sprawozdaniach, ale również informacje przekazywane pracownikom Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej podczas wizyt monitoringowych.

Seniorzy przychodzą do Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, ponieważ uwielbiają panującą w nich atmosferę. W większości są to osoby samotne, dla których ważne są kontakty z ludźmi. Prawie wszyscy seniorzy podczas monitoringów twierdzili, że dom/klub ratuje ich przed samotnością. W ośrodkach czują się jak w jednej, wielkiej rodzinie. Udział w zajęciach (szczególnie aktywizujących społecznie i wolontariat międzypokoleniowy) sprawia, że czują się potrzebni i odnajdują sens życia. Jednocześnie seniorzy i kadra martwią się o brak środków na funkcjonowanie Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” oraz o to, że z tego powodu trzeba będzie je zamknąć.

Biorąc powyższe pod uwagę, rekomenduje się kontynuowanie programu oraz zwiększenie budżetu programu o 20 mln zł w 2024 r. i 2025 r., a także zabezpieczenie środków z budżetu państwa na lata kolejne (ze zwiększonym naciskiem na finansowanie funkcjonowania już utworzonych Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”).

Zdjęcie 7: Uczestnicy Klubu „Senior+” w Dylewie podczas „Narodowego czytania” - źródło Klub „Senior+” w Dylewie

IX. Spis zdjęć

Zdjęcie 1: Uczestnicy Klubu „Senior+” w Stryszowie podczas zajęć – źródło Klub „Senior+” w Stryszowie	3
Zdjęcie 2: Prace wykonane przez uczestników Dziennego Domu „Senior+” w Woli Karczewskiej, prezentowane podczas V Spotkania Seniorów w Warszawie - źródło archiwum własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej	5
Zdjęcie 3: Prace uczestników Klubu „Senior+” w Piekoszowie, prezentowane na V Spotkaniu Seniorów w Warszawie - źródło własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej	14
Zdjęcie 4: Prace uczestników Dziennego Domu „Senior+” w Maziarni, prezentowane podczas V Spotkania Seniorów w Warszawie - źródło własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej	24
Zdjęcie 5: Uczestnicy Klubu „Senior+” w Łatowiczu - źródło Klub „Senior+” w Łatowiczu	25
Zdjęcie 6: Prace uczestników Klubu „Senior+” z Wizny – źródło Klub „Senior+” z Wizny	27
Zdjęcie 7: Uczestnicy Klubu „Senior+” w Dylewie podczas „Narodowego czytania” - źródło Klub „Senior+” w Dylewie	29

X. Spis wykresów

Wykres 1: Budżet programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025, edycja 2022	6
Wykres 2: Podział dotacji na województwa w ramach modułu 1 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, edycja 2022	10
Wykres 3: Podział dotacji na województwa w ramach modułu 2 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, edycja 2022	13

XI. Spis tabel

Tabela 1: Liczba Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, wraz z oferowaną liczbą miejsc, w podziale na województwa	9
Tabela 2: Liczba Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, które otrzymały dofinansowanie w ramach modułu 2 konkursu, wraz z liczbą oferowanych przez nie miejsc, w podziale na województwa	12
Tabela 3: Liczba ośrodków wsparcia, które zostały utworzone w 2022 r. w ramach edycji 2022 i edycji 2021 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025	15
Tabela 4: Liczba i rodzaj ośrodków wsparcia „Senior+”, które funkcjonowały w Polsce w 2022 r., w podziale na województwa	15
Tabela 5: Liczba miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+” oraz liczba seniorów, którzy w 2022 r. skorzystali z usług ośrodka wsparcia „Senior+”	16
Tabela 6: Wykaz ośrodków wsparcia „Senior+”, w których pracownicy Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej przeprowadzili wizyty monitoringowe w 2021 r.	18
Tabela 7: Poziom wykorzystania dotacji przez województwa w ramach edycji 2022 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025	20

Tabela 8: Liczba zrealizowanych zadań w ramach programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025, edycja 2022 w podziale na województwa..... 21

XII. Spis załączników

Załącznik nr 1 – Wykaz jednostek samorządu terytorialnego, które otrzymały dofinansowanie na utworzenie i wyposażenie Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” w ramach modułu 1 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025 edycja 2022

Załącznik nr 2 – Zestawienie ofert jednostek samorządu terytorialnego, które otrzymały dofinansowanie na podstawie rozdziału V pkt 20, w ramach programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025 edycja 2022

Załącznik nr 3 – Wykaz jednostek samorządu terytorialnego, które otrzymały dofinansowanie na zapewnienie funkcjonowania Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” w ramach modułu 2 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025 edycja 2022